

ТИПОЛОГІЯ ДЕНУМЕРАЛЬНОГО СЛОВОТВОРУ: КРОКИ ТА ГНІЗДА

Боровик О., студ. гр. ПР-71,
Швачко С. О., *д-р філол. н., професор СумДУ*

Числівники англійської мови - самостійна незамкнута парадигма квантитативних одиниць, якій притаманні ізоморфні риси лексико-семантичного поля кількості. Числівники, в основному, виконують квантитативну функцію, про що свідчить їх тяжіння до дискретних одиниць. Крім того, вони виконують номінативну, когнітивну, прагматичну, епідигматичну та інші функції. Англійським числівникам притаманні такі риси, як інформативність, динамізм, термінологічність, стабільна кореляція з одиницями лексико-семантичного поля кількості та словотворча активність.

Під денумеративами ми розуміємо секондарні конструювання, вихідною морфемою яких є коренева основа числівників. Серед денумеративів виокремлюються адвербіальні (*once, thrice*), субстантивні (*twins, Twain*), ад'єктивні (*two-cornered, three-sided*) та службові слова (*between, only*). Серед денумеративів зустрічаються, в основному, іменники та прикметники. Сферою виникнення денумеральних дериватів є переважно розмовне, діалектне, професійне мовлення, художня література та публіцистика, де постійно існує потреба висловитись коротко, дотепно, не забуваючи про емоції та експресію.

О. А. Земська виділяє такі словотворчі функції: 1) власне номінативну; 2) конструктивну; 3) компресійну; 4) експресивну; 5) стилістичну. Перша функція словотворення слугує для утворення неологізмів похідних одиниць, секондарних утворень. Словоскладання вихідних одиниць - це скорочення наявних у мові номінативних одиниць, зокрема способами немодельованого утворення слів. Словотвір має три складові: 1) способи словотворення; 2) словотворчі засоби; 3) правила словотворення. До продуктивних способів словотворення належать: афіксація, конверсія, композиція та компресія. Словотворчими засобами слугують корені, основи слів та афікси (суфікси та префікси).

Дієслівні денумеративи утворюються шляхом конверсії, яка є специфічним способом словотвору, коли нове слово утворюється без формальної зміни вихідного слова, без застосування будь-яких лінійних словотворчих засобів. Конверсія розглядається як вживання одного слова (лексеми) у функціях різних частин мови, як спосіб словотвору, у результаті якого утворюються слова зі спільним коренем. Продуктивною моделлю конверсії в денумеративах виступає модель Num→V, причому вагому участь у ньому беруть складні слова та словосполучення. Напр.: англ. *ten* → *to ten*, *one* → *to one-up*, *four* → *to four-flush*. Найбільш активним словотворчим процесом виступає словоскладання (композиція), що посідає значне місце в лексико-семантичній системі англійської мови.

Серед денумеральних деривативів розрізняють прості, складні та складнопохідні утворення. Під простим ми розуміємо безафіксне утворення. Напр.: *sevens*. Складні денумеральні композити вказують на кількісні характеристики людей, явищ, процесів, часових параметрів. Напр.: *four-footer, three-cornered, three-year-old*.

У результаті можна прийти до наступних висновків:

Під денумеративами ми розуміємо секондарні конструювання, вихідною морфемою яких є коренева основа числівників.

Серед денумеративів виокремлюються прислівники, прикметники та іменники, які утворюються шляхом розширення кореневої морфемі числівника. Серед денумеративів виокремлюються адвербіальні (*once, thrice*), субстантивні (*twins, Twain*), ад'єктивні (*two-cornered, three-sided*) та службові слова (*between, only*). Серед денумеративів зустрічаються, в основному, іменники, прислівники та прикметники.

Денумеральні композити представлені такими основними моделями: Num + N + ed (*two – concerned*), Num + Adj + N (*three – strong group*). До нейтрального типу словоскладання відносяться утворення типу *hundredweight*. Складно похідні одиниці створюються за допомогою суфікса, що розширює комплекс із нумеральної та субстантивної основ. Числівники англійської мови характеризуються словотворчою активністю, що проявляється у процесі словоскладання та суфіксації.

Вивчення різних засобів реалізації квантитативності, ідентифікація моделей денумерального творення має велике значення для пізнання сутності квантитативних слів.